

ЦРАСВх. № 427/28. 09.2016.

СТАНОВИЩЕ

от доц. **Лиляна Петкова**, доктор

относно дисертационния труд на **ИВА ГИГОВА** на тема:

„ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ ДВИГАТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ, ТЕХНИЧЕСКИ УМЕНИЯ И ПСИХИЧЕСКИ КАЧЕСТВА ПРИ ПОДРАСТВАЩИ ТЕНИСИСТИ”

за присъждане на научно-образователната степен „Доктор”

Научен ръководител: проф. Лъчезар Димитров, дн

Темата за двигателните способности, техническите умения и психическите качества като фактори на спортната успеваемост е винаги актуална. Всъщност, развитието на спортната подготовка се дължи именно на постоянното разширение и задълбочаване на научната информация за сложните взаимодействия на тези фактори и приложението на новите знания за оптимизиране на спортната подготовка. Избраната от Ива Гигова тема попада точно в този научно-приложен проблем и е успешен опит за разширено и задълбочено изследване на взаимодействието на факторите на спортната подготовка и успеваемостта на тенисистите във възрастта на активен растеж, полово съзряване и психическо развитие. Самият избор на тази възраст представлява сериозно изпитание за провеждане на изследването и обобщаване на голям по количество и сложен по съдържание изследователски материал. Въпросът, на който дисертацията е посветена, има и социален аспект: ” *Би ли могла да се оптимизира подготовката на подрастващи тенисисти, така че все повече деца с удоволствие да излизат на корта, да се изграждат като физически здрави и пълноценни личности и да се реализират успешно не само на международното спортно поле, но и в живота като цяло*».

Структурата на дисертацията отговаря на изискванията, приети от научната общност на НСА. Литературният обзор е целенасочено и систематично развит с цитиране на 90 публикации на български език и 84 на латиница. Разгледани са обстойно различните страни на подготовката в

тениса и по-специално на физическите, техническите и психическите качества, необходими за изграждането на подастващите тенисисти.

Авторефератът отговаря точно на съдържанието на дисертацията, приложени са изискваните публикации и други документи.

В раздел I.3. са представени постановката на проблема и работната хипотеза на изследването. Според мен, формулировката на хипотезата има нужда от редактиране. В този вид, първото изречение—че „...между отделните страни на подготовката (физическа, техническа, психическа) и спортната успеваемост съществуват взаимовръзки” не съдържа хипотетичен елемент – това е утвърдено знание и е част от теорията на всеки спорт. Второто изречение, „изясняването на тези специфични зависимости би хвърлило нов поглед върху тренировъчния процес на подрастващи тенисисти» има характер на хипотеза, но едва ли си струва да се проведе такова сериозно научно изследване, само за да се „хвърли нов поглед”. В действителност, хипотезата на това изследване се появява многократно на различни места в дисертацията като водеща идея в смисъл, че то ще разкрие неизследвани аспекти на взаимодействията между физическата, техническата и психическата страна на тренировъчния процес и спортната успеваемост, а това от своя страна ще създаде нови възможности за усъвършенстване на подготовката на подрастващите тенисисти. Именно тази хипотеза е доказана в гл.3 при анализа на резултатите.

Целта и задачите произтичат от направеното проучване и са пряко свързани с определения научен проблем.

В гл.2 изчерпателно е представен изследователският подход, контингентът на изследвани тенисисти, използваните методи и показатели. Искам да подчертая особеното си задоволство от начина, по който е представен стандарта на използваните тестове. Тази част от методиката може да бъде публикувана за ползване от треньорите при контрола на резултатите в подготовката на тенисистите.

Централно място в методиката заемат статистическите методи за изследване на зависимости. Освен известният (и необходим в случая) коефициент на Пирсън за линейна корелация и други методи за изследване на зависимости (бисериален коефициент, коефициент Ета, дисперсионен анализ) за първи път докторант от НСА прилага методът на канонична корелация.

Точно този статистически метод е подходящ за изследване на взаимовръзките между групи от променливи, каквито са отделните страни на подготовката по тенис, а също така и за установяване на зависимостта на спортната квалификация (представена като множество показатели) от съвкупностите на нейните фактори (страни на подготовката). Самият факт, че Ива Гигова се е решила да усвои и приложи този тежък мултивариативен статистически метод, е показател за достигнатото от нея високо ниво в образователната част на докторската степен. Голямата сложност при използването на канонична корелация е не толкова в изчислителната част, колкото при интерпретирането на обемните таблици с изчисления и статистически показатели, които трябва да бъдат осмислени от гледна точка на изследвания обект (а в случая той също така е многоаспектен и сложен). Искам да подчертая, че това е най-правилния подход за достигане на целта на изследването, и че Ива Гигова се е справила успешно с предизвикателството.

Според мен, изследването на тенисистки от други страни няма пряка връзка с целта на дисертационния труд, още повече, че по начало групите са несъпоставими по много показатели. Независимо от това обаче този аспект на изследването повдига други, заслужаващи внимание проблеми, които са отбелязани от докторантката като задачи за бъдещи изследвания.

Резултатите от проведеното изследване и статистическата обработка на данните са представени в глава трета. Анализът е прецизен по отношение на ограничителните условия за приложението на методите и степента на достоверност на статистическите показатели. За всеки конкретен случай са направени интерпретация и изводи от гледна точка на изследвания проблем за връзката между различните страни на подготовката на подрастващите тенисисти. Избраният метод за илюстрация на данните чрез графики на променливите и добавени в тях стойности на статистическите показатели, спестява много от обема на изследователския материал, който е представен в таблици като приложение към дисертацията. Този материал съдържа възможности за анализ и в други аспекти, които не са били обект на дисертацията, но могат да станат основа за продължение на изследванията по проблема за подготовката на подрастващите тенисисти.

Изводите се основават на получените и интерпретирани резултати от изследването. Според мен, някои от тях би могло да се прецизират, за да се избегнат конкретните данни (вече анализирани и обобщени в гл.3) и да се подчертае генералният извод.

Дисертационният труд на Ива Гилова съдържа **приноси** с научен и приложен характер:

1. Основен, оригинален принос, представляват представените нови знания за взаимовръзките между различните страни на спортната подготовка, както и за връзките на страните на подготовката със спортната успеваемост на подрастващи тенисисти.
2. Представеният систематизиран и анализиран обзор на физическата, техническата и психологическата подготовката на подрастващите тенисисти в България **разширява и задълбочава познанието** за основните фактори на тренировката по тенис .
3. Посочени са оригинални похвати за изход от създадени проблеми в подготовката на подрастващите тенисисти.
4. Повдигнати са нови, неизследвани проблеми в подготовката на тенисистите, които се поставят като задачи за бъдещи изследвания.
5. **За първи път** не само в изследванията по тенис, но и изобщо в научните изследвания в областта на спорта в България **е приложен методът на каноничната корелация**, с помощта на който са решени основните методологически задачи на дисертацията. Начинът на приложението му и интерпретация на данните може да се ползва като модел в други подобни изследвания.

Заклучение.

Съдържанието на дисертацията напълно задоволява изискванията за завършен научен труд. Написана е в научен стил, оформена е естетично, графическият и табличен материал е старателно подбран. Получените резултати и техния анализ представляват нова информация, с която се обогатяват теорията и практиката на спортната подготовка при подрастващи тенисисти. Съдържа научни и приложни приноси, посочва проблеми и идеи за бъдещи изследвания в тази област.

На базата на това становище и **високата ми оценка** на предложението научен труд, ще гласувам за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на Ива Гилова. Пожелавам и развитие и успех в научното поприще.

София

27.09.2016 г.

Доц.Л.Петкова, доктор